

Monumenten

1. Wat is een Monument ?

Volgens artikel 1 van de Monumentenwet 1988 worden onder rijksmonumenten verstaan:

1. alle voor tenminste vijftig jaar* vervaardigde zaken welke van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde;
2. terreinen welke van algemeen belang zijn wegens daar aanwezige zaken als bedoeld onder 1.

Een **monument** is een overblijfsel van kunst, cultuur, architectuur of nijverheid dat van algemeen belang wordt geacht om de historische, volkskundige, artistieke, wetenschappelijke, industrieel – archeologische of andere sociaal-culturele waarde.

Het betreft dus gebouwen, objecten, gebieden en/of terreinen.

*Voor gemeentelijke en provinciale monumenten is er geen wettelijke leeftijdsgrens vastgesteld. In de monumentenverordening kan deze leeftijdsgrens wel worden opgenomen.

2. Soorten monumenten

Er wordt onderscheidt gemaakt tussen verschillende monumenten:

1. rijksmonumenten; aanwijzing door de minister van OC&W;
2. provinciale monumenten; aanwijzing door de provinciale Gedeputeerde Staten;
3. gemeentelijke monumenten; aanwijzing door college van burgemeester en wethouders. *Het object heeft een plaatselijke en/of regionale betekenis;*
4. objecten met cultuurhistorische waarde (beeldbepalende panden); aanwijzing door het college van burgemeester en wethouders;
5. archeologische monumenten; aanwijzing door de minister van OC&W, de provinciale Gedeputeerde Staten of door het college van burgemeester en wethouders;
6. beschermde stads- dorpsgezichten;
In de Monumentenwet 1988: groepen van onroerende zaken die van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun onderlinge ruimtelijke of structurele samenhang dan wel van wetenschappelijke of cultuurhistorische waarde en in welke groepen zich een of meer monumenten bevinden.
Gemeenten hebben op basis van de lokale monumentenverordening ook de mogelijkheid om beschermde stads- of dorpsgezichten aan te wijzen.
7. werelderfgoed; aanwijzing door de ‘commissie voor het Werelderfgoed’ van Unesco; *Schokland, Kinderdijk, Rietveldhuis.*

3. Categorieën monumenten en voorbeelden

De monumenten kunnen in vele categorieën worden verdeeld, zoals: grote en kleine monumenten, binnen en buiten de bebouwde kom, oude (voor 1850), jonge monumenten (na 1850-1940) en wederopbouw (1940-1965), rode en groene, onder en bovengrondse monumenten.

In de CBS worden de volgende categorieën gehanteerd voor beschermde monumenten:

- Openbare gebouwen;
- Verdedigingswerken;
- Kerkelijke gebouwen;
- Kerkonderdelen en objecten;
- Liefdadige instellingen;
- Gebouwen/woonhuizen (en delen ervan);
- Kastelen, Landhuizen en buitenplaatsen;
- Weg- en waterwerken;
- Agrarische gebouwen;
- Molens;
- Horeca-instellingen;
- Overige (losse objecten); mobiel zoals varend erfgoed zoals boten.

Voorbeelden van categorieën monumenten zijn: kerken, kloosters, woonhuizen, kastelen, kruizen, bunkers, fabrieken, boerderijen, torens, terpen, grafheuvels, hunebedden, landweren, linedijken.

Daarnaast kunnen monumenten een historisch beschermde omgeving zijn, zoals historische stads- of dorpsgezichten. Voorbeelden zijn: Helenaveen in de gemeente Deurne, Heusden, Heilige Driehoek in Oosterhout, centrum van Oirschot en Loon in Waalre.

Monumentenwet 1988

De Monumentenwet 1988 vormt de basis voor het beleid van beschermde rijksmonumenten. De wet bevat bepalingen over de aanwijzing tot rijksmonument en de wijziging ervan, dit betreft ook de archeologische monumenten. Verder regelt de monumentenwet de aanwijzing van beschermde stads – en dorpsgezichten en vormt ze de basis om bij algemene maatregelen van bestuur regels vast te stellen met betrekking tot herstel en instandhouding van beschermde rijksmonumenten.

Monumentenverordening

De bescherming van provinciale of gemeentelijke monumenten worden geregeld in een vastgestelde (monumenten- / erfgoed-) verordening. Deze wordt vastgesteld door de provincie of de gemeenteraad.

De provincie Noord-Brabant kent geen provinciale monumentenlijst.

4. Aantallen monumenten in Noord-Brabant (2007):

Thema	Aantal
Aantal gemeenten	65
Gemeenten zonder verordening	2
Rijksmonumenten	5.152
Gemeentelijke monumenten	6.712
Stads- dorpsgezichten (rijk)	30 (+9)*
Archeologische monumenten (rijk)	109

* Negen beschermde stads of dorpsgezichten zijn in procedure.